

บทคัดย่อ

เรื่อง การศึกษาผลกระทบจากการใช้สารเคมีของชาวนาในเขตเทศบาลตำบลยางหล่อ
อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู
ผู้วิจัย ทีมวิจัยตำบลยางหล่อ
พ.ศ. 2552
ที่ปรึกษา อาจารย์พิภพ หัสสา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลกระทบจากการใช้สารเคมีของชาวนาในเขตเทศบาลตำบลยางหล่อ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมการใช้สารเคมีในนาข้าวและหาทางเลือกในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ ของเกษตรกรในเขตเทศบาลตำบลยางหล่อ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ เสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีจุดมุ่งหมาย การศึกษาผลกระทบจากการใช้สารเคมีของชาวนา ด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านหนี้สิน

ผลการศึกษาพบว่า

ด้านสุขภาพ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 87 ครัวเรือนพบว่า 30% เวลาลงถอนกล้า ดำนา จะมีอาการเป็นตุ่มตามมือและเท้า มีอาการคันตลอดเวลาต้องใช้น้ำแก้แพ้ทาเพื่อบรรเทาอาการคันและ ถ้าเป็นไม่หายก็จะไปพบหมอที่อนามัยบ้านดอนเกล็ด

21 % มีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อและตามร่างกาย เวียนหัว ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย โดยเฉพาะกลางวันช่วงที่มีแสงแดดกล้าจะมีอาการดังกล่าวมากกว่าวันที่ไม่มีแดด การรักษาจะแตกต่างกัน บางรายซื้อยามารับประทานเอง บางรายจะไปพบหมอที่อนามัย และบางส่วนจะไปพบหมอที่คลินิก และที่ผ่านมามีครอบครัวในพื้นที่ศึกษาที่เสียชีวิตเนื่องจากการสะสมสารเคมีในร่าง 1 ราย

ด้านสังคม ในอดีตสังคมชนบทเคยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีอะไรแบ่งปันกัน แต่ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเป็นต่างคนต่างอยู่ มีเวลาสมาคมกันน้อยมาก เพราะต่างคนต่างเร่งรีบในการทำงาน อาหารที่เคย

แบ่งปันกัน ทุกวันนี้แทบไม่มี เนื่องจากอาหารที่เคยมีในธรรมชาติหายไปจนลดลงเหลือน้อย เป็นผลมาจาก สารเคมีที่ตกค้างตามแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำและสัตว์บก จึงต้องพึ่งอาหารจากตลาดเป็นหลัก

ในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างยังกลุ่มที่เป็นวัยแรงงานหลักๆ มีจำนวน 80% จะมีการอพยพแรงงาน ไปรับจ้างต่างจังหวัด ปล่อยให้คนสูงอายุดูแลเด็กๆ ที่อยู่ในช่วงวัยเรียนเป็นคนเลี้ยงดูแทนพ่อแม่ ทำให้ แรงงานในการทำนามีน้อย จึงเกิดการจ้างแรงงาน ทำให้ค่าใช้จ่ายในการทำนาสูงขึ้น และทำให้เด็กขาดความ อบอุ่นและได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจ เอาเงินเป็นตัวตั้ง ส่งผลให้เด็กเกิดความก้าวร้าวและสร้างปัญหาให้กับ ชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม น้ำในบริเวณแปลงนาเดิมที่สามารถใช้ดื่ม และอุปโภคได้ แต่ปัจจุบันไม่สามารถใช้ได้ 100% ของครอบครัวเป้าหมายให้ข้อมูลตรงกันว่าไม่กล้าใช้น้ำที่อยู่ในแปลงนา เพราะรู้ว่าน้ำปนเปื้อนสารเคมีจากปุ๋ย และสารกำจัดวัชพืช

ด้านหนี้สิน การวิจัยของโครงการครั้งนี้พบว่า ในปี 2551 กลุ่มเป้าหมายจำนวน 87 ครัวเรือนเป็นหนี้ ดังนี้

1. จำนวน 48 ครัวเรือนคิดเป็น 55 % เป็นหนี้ ครัวเรือนละ 30,000-50,000 บาท
2. จำนวน 26 ครัวเรือนคิดเป็น 30 % เป็นหนี้ ครัวเรือนละ 50,000-70,000 บาท
3. จำนวน 6 ครัวเรือนคิดเป็น 7 % เป็นหนี้ ครัวเรือนละ 70,000 บาท - ขึ้นไป
4. จำนวน 7 ครัวเรือน คิดเป็น 8 % ไม่เป็นหนี้

แหล่งเงินกู้คือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์พบว่าที่เป็น หนี้เนื่องจากกู้เงินมาลงทุนในการทำนา 73% เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ย น้ำมันรถไถ และจ้างดำหรือ เกี่ยวข้าว ตามลำดับ ส่วนอีก 25% ลงทุนในการเกษตรด้านอื่นๆ เช่น ปลูกอ้อย เป็นต้น การคืนเงินพบว่าใช้ หนี้คืนโดยการขายข้าว ขายมันสำปะหลัง เลี้ยงวัว เพื่อจนเจือรายได้ในครอบครัว และเมื่อส่งคืนก็จะทำ สัญญากู้ใหม่หมุนเวียนกันทุกๆ ปี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีหนี้สินพะรุงพะรัง คือหนี้ใช้ทำอะไรก็ ไม่หมดมีแต่จะเพิ่มขึ้น

และยังพบว่ากลุ่มที่ใช้สารเคมีโดยการหว่านมีส่วนหนึ่งที่เห็นว่าการฉีดพ่นสารเคมีมีอันตรายรุนแรง กว่า จึงใช้เครื่องป้องกัน ทีมผู้วิจัยเห็นว่าควรดำเนินการ 1.โครงการสัมมนาการใช้สารเคมี 2.การศึกษาดูงาน เกษตรทางเลือก 3.สัมมนาตลาดนัดวิชาการ โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักใน 3 หมู่บ้านคือ ปากา นูรพา และดอน เล้า และกลุ่มผู้สนใจในเขตเทศบาลตำบลยางหล่อ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงอันตรายและตระหนักใน การใช้สารเคมีและปรับเปลี่ยนวิธีการในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่